

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
ÖMER SABANCI'NIN
“KÜRESEL TRENDLER, BEKLENTİLER ve TÜRKİYE’NİN
BÜYÜME PERFORMANSI”
SEMİNERİ AÇILIŞ KONUŞMASI

13 Haziran 2006
Ceylan Intercontinental

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxoffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Bakanım, değerli üyeler, değerli basın mensupları

Koç Üniversitesi-TÜSİAD Ekonomik Araştırma Forumu tarafından düzenlenen “Küresel Trendler, Beklentiler ve Türkiye’nin Büyüme Performansı” başlıklı toplantımıza hoş geldiniz. Son günlerde arka arkaya gelen çeşitli olumsuz göstergelerin ekonomik gidişata ilişkin soru işaretleri yarattığı bir dönemde düzenlenen bu toplantı, 2001 yılından bu yana sürekli iyileşme gösteren ekonomik ortamı yorumlamamız için son derece iyi bir fırsat yarattı. Yaklaşık bir aydan beri süren bu duruma yol açan etkenin yurtdışı piyasalardaki gelişmeler olduğunu biliyoruz. ABD Merkez Bankası’nın 29 Haziran’daki toplantısında faiz oranlarını 25 baz puan daha arttıracığının ve bu durumda gelişmekte olan ülkelerdeki likidite sıkıntısının devam edeceğinin sık sık telaffuz edildiği bu günlerde, iki yabancı konuğumuzun uluslararası piyasalardaki gelişmelere ilişkin çizecekleri tablo, hiç şüphesiz beklentilerimizi doğru konumlamak açısından çok yararlı olacak. Türkiye ekonomisindeki gelişmeleri çok yakından izleyen konuşmacılarla devam edecek panel bölümü ise, 2001 yılında başlayan ve Türkiye’yi AB üyeliğine taşıyacak bu büyüme sürecinin neresinde olduğumuzu ve bu perspektifi kaybetmemek için neler yapmamız gerektiğini değerlendirmemize imkan verecek.

Değerli konuklar,

Konuşmalara geçmeden önce, iş dünyası için en büyük önceliği taşıyan istikrar ortamında görülen bozulma belirtileri ile ilgili düşüncelerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

2001 krizinden sonra ekonomide tesis edilmiş olan istikrar ortamı, ekonomide karar vericilere önünü görme fırsatı tanıdı. Enflasyonun, faiz oranlarının aşağı inmesiyle beraber, belirsizlik ortadan kalkmış, gelecek dönem gelir ve harcamaları öngörülebilir hale gelmiş, verimlilik artışı, rasyonel karar, risk yönetimi gibi kavramlar önem kazanmıştı. Ekonomideki bu ortamda tüketiciler de uzun vadeli plan yapma, başka türlü gerçekleştirilmesi zor olan tüketim kararlarını uzun vadeli kredi ile gerçekleştirme imkanına kavuşmuşlardı. Bu sayede, refah düzeyi yükselmiş, kişi başına milli gelir 5000 dolar seviyesine ulaşmıştı.

Uluslararası piyasalarda başlayan dalgalanmanın Türkiye’nin bu kazanımlarını eritmesine seyirci kalmamız mümkün değil. Bu nedenle, bugün karşı karşıya olduğumuz durumun nedenlerini çok iyi anlamamız, bu hareketin kalıcılığını ve boyutunu doğru değerlendirmemiz ve bu tespitlere göre atılması gereken adımları doğru saptamamız gerekiyor.

Türkiye’de yaşanan olumsuz hareketliliğe uluslararası piyasalardaki gelişmeler yol açmış olsa da, burada üzerinde durulması gereken nokta, Türkiye’nin tüm diğer gelişmekte olan piyasalardan çok daha fazla etkilenmiş olması. Dolayısıyla nedenleri sadece dış gelişmelere bağlamak mümkün değil; uluslararası piyasalardaki gelişmelerin etkilerinin büyümesine neden olan iç faktörleri belirlemek gerekiyor. Bu faktörleri de ekonomik olanlar ve daha geniş bir çerçevede bekleyişler olarak düşünmek mümkün. Ekonomik faktörlere baktığımızda, Türkiye’yi diğer gelişmekte olan piyasalara oranla daha sorunlu kılan başlıca faktörün yüksek cari işlemler açığı olduğunu görüyoruz. Yüksek cari işlemler açığının yanısıra, kamu borcu hala yüksek ve bu borcun çevrilmesi için hala piyasalardan yüksek miktarlarda borçlanmak gerekiyor. Bu göstergelere bir de yükselen enflasyon oranını eklemek gerekiyor. Kur artışlarının fiyatlar üzerinde yapacağı etki dikkate alındığında, yılın ikinci altı ayında negatif fiyat artışları görülmediği durumda, yıl sonu için %5 olarak belirlenmiş olan enflasyon hedefinin tutturulması zor gözüküyor. Haziran ayı rakamlarının belli olmasıyla beraber, saptanmış olan üst bandın da aşılması gündeme gelecek. Bu durumda biliyoruz ki, Merkez Bankası’nın enflasyonu yeniden hedefler doğrultusuna çekmesi için yeni bir önlemler paketinin hazırlanması ve bu önlemlerin IMF ile görüşülmesi gerekiyor. Bir başka deyişle,

enflasyonun nasıl bir seyir göstereceğinin bilinmediği, ekonomide yeni bazı önlemlerin alınmasının beklendiği bir ortamda belirsizliklerin yoğunlaşmış olduğu açıktır.

Ancak, piyasalarda yaşanan bu dalgalanmanın nedenlerini açıklamaya çalışırken, yalnızca yukarıda saydığım ekonomik nedenleri öne sürmek, yaşanan güçlü “kaçış”ı açıklamakta yetersiz kalacaktır. Dahası, uygulanması gereken politikaların belirlenmesinde yanıtıcı bir rol oynayacaktır.

Türkiye esas olarak, kısa vadede, siyasi istikrarını ve reformlarını sürdürebileceği konusunda piyasaların güvenini sarsmış olduğu için dalgalanmalardan bu kadar olumsuz etkilenmiştir.

Türkiye'nin diğer gelişmekte olan piyasalardan daha fazla etkilenmesine neden olan bu gelişmelere biraz daha detaylı baktığımızda ise, öncelikle, 2006 yılında ekonomi yönetimindeki yaklaşımın piyasaların beklentilerini karşılamaktan uzak olduğunu tespit etmekteyiz.

Yıl başında yayınlamış olduğumuz ekonomi raporumuzda 2006 yılındaki gelişmeleri önemli kılacak üç faktöre yer vermiştik. Bunlar reform sürecinin iş ve yatırım ortamına dönük düzenlemelere doğru genişletilip derinleştirilmesi, ekonomi politikalarında para politikasının önemi ve siyasi gelişmeler idi.

Özellikle reform sürecinde görülen yavaşlamanın ekonomi üzerinde hem doğrudan hem de dolaylı etkisi olmuştur. Sosyal güvenlik ve vergi gibi temel reform alanlarındaki gecikmeler ve işgücü piyasalarında esneklik sağlayıcı ve ürün piyasalarında rekabet şartlarını geliştirecek türde mikro ekonomik reformlarda henüz kayda değer bir hareketin başlamaması, bu reformlar sayesinde ekonominin kazanacağı dayanıklılık ve rekabet gücünü olumsuz etkilemiştir. Reform sürecinin ivme kaybetmesi, ayrıca, ekonomik aktörlerin beklentilerini de olumsuz etkilemiştir: Türkiye'nin kriz ertesinde ard arda gerçekleştirmiş olduğu reformların getirdiği dinamizm algılamasını azaltmış, reform sürecinin kredibilitelerini zayıflatarak Kasım 2007'de yapılacak olan seçimlere kadar geçecek süre içinde ilave herhangi bir ilerleme yapılamayacağı beklentisini kuvvetlendirmiştir.

Değişimi tetikleyen faktör uluslararası piyasa koşulları olduğuna göre, ve gelecekte uluslararası likidite geçmişe göre daha az olacağına göre, bu değişimlerin geçici olmadığını, ekonomide dengelerin bundan sonra bu yeni değerler üzerinden oluşacağını düşünüyoruz. Bu yeni dengelerin ekonominin bütünü üzerindeki etkilerine bakarsak, ithalat talebinin kısmen yavaşlaması, yatırım ve tüketim talebinde bir miktar daralma olması, enflasyonun düşüş sürecinin yavaşlaması muhtemeldir. Ancak bu değişiklikler, ekonominin temel yörüngesini değiştirmeyecektir.

Dolayısıyla birinci tespitimiz, uluslararası piyasalarda koşulların değişmiş olması nedeniyle, kalıcı sonuçlarla karşı karşıya olduğumuz; bu nedenle görülen dalgalanma karşısında seyirci kalınmayacağı, önlem alınması gerektiği ve bu önlemin de ortaya çıkacak kalıcı sonuçları dikkate alacak biçimde oluşturulması gerektiği sonucuna varıyoruz.

İkinci tespitimiz, bu bozulmada bekleyişlerin kötüleşmesinin oynadığı rol nedeniyle, beklentilerin hızla düzeltilmesi ihtiyacı.

Üçüncü tespitimiz de ekonominin temel yörüngesi değişmediği için ekonomi politikamızda köklü bir değişim yapmamızın gerekmediği.

Bu tespitler ışığında, kısmi ve geçici müdahalelerin, karşı karşıya olduğumuz sorunlar için uygun olmadığı açıktır. Bugün yapılması gereken, öncelikle bozulmuş olan bekleyişlerin tekrar olumluya döndürülmesidir. Bu ise, belirsizliklerin bir an önce ortadan kaldırılması ve ekonomide öngörülebilirliğin yeniden ve süratle tesis edilmeye çalışılması demektir. Bekleyişlerin iyimsere dönmesi, zaman, kararlılık ve tutarlılık gerektirmektedir. Türkiye'nin AB yolunda makro ve mikro ekonomik reformları sürdürme ihtiyacı, bürokrasi ve siyasetin her kademesinde, ekonominin her alanında aynı kararlılık ve tutarlılıkla dile getirilmeli ve hayata geçirilmelidir.

Şimdiye kadar gerçekleştirilen yapısal reformlar sonucunda ekonominin temellerinin güçlendirilmesi konusunda ciddi bir başarı sağlanmıştır. Bu kazanımların korunması ve daha da ileriye taşınması için bu yapısal dönüşüm sürecinin devam ettirilmesi şarttır. Avrupa Birliği müzakere süreci de, bu yapısal dönüşümün devamı için büyük önem taşımaktadır.

Reform sürecinin yapısal reformlardan mikroekonomik reformlara doğru genişletilmesi ve derinleştirilmesi, piyasalara, hükümetin ve Türkiye'nin kalıcı ekonomik kazanımlar konusundaki ısrarını kanıtlamanın yanısıra, üretim, paylaşım ve tüketim süreçlerinde neden olacağı kazanımlarla da beklentilerin yeniden olumluya dönmesine katkıda bulunacaktır. Avrupa Birliği'nin Lizbon Stratejisi temelinde, yatırım ortamının iyileştirilmesi ve ürün, işgücü ve finans piyasalarında yatırım engellerini azaltıcı bir programın uygulanması, bu yapısal dönüşümün temel unsurudur. AB müzakere sürecinde yavaşlayan ivmenin yeniden kazanılması, ekonomik konularda uyum sürecinin hızlandırılması, böylece ekonomi politikalarındaki esnekliğin artırılması, yapısal dönüşümün sağlanması ve ekonominin rekabet gücünün yükselmesi gerekmektedir.

Üretimde girdilerin dünya fiyatlarında temin edilmesi, üretimin yoğun ithal aramalı kullanan yapısının değişimi, ileri teknoloji ürünlerinin üretiminde sağlanacak performans, hizmetler sektörü ihracatının rekabet gücünün artırılması, verimlilik artışı için izlenmesi gereken eğitim ve istihdam politikaları, piyasalarda giriş engellerinin kaldırılması gibi alanlarda sağlanacak ilerlemeler, bugün karşı karşıya olduğumuz piyasa dalgalanmalarını bir anda gidermeyecektir. Ancak, anlık, günlük çözümler peşine düşerek bu reformları ertelemek, Türkiye ekonomisini sürekli olarak krizlere açık halde bırakmak anlamına gelmektedir. Unutmayalım ki bu reformları gerçekleştirmiş olan ülkeler, bugün piyasalardaki dalgalanmalardan en az etkilenen ülkelerdir.

Tabii ki, hiç unutmamız gereken bir olgu da, ekonomik gelişmenin en önemli koşullarından birisinin siyasi istikrar olduğudur. Bu nedenle, AB rotasında daha sağlam durmalı, ülke gündemini Türkiye'nin kalkınması ile ilişkisi olmayan konularla işgal etmemeli, siyasi istikrara zarar verecek tartışmaları tırmandırmamalıyız.

Türk iş dünyası olarak bu dönemdeki sorumluluklarımızın bilincindeyiz. Karşı karşıya olduğumuz sorunları ve bu sorunları aşma yollarını biliyoruz. Bugün yapılması gereken, AB üyeliği yolundaki reformları kararlılıkla gerçekleştirmektir.

Dün Lüksemburg'da yapılan Türkiye-AB Ortaklık Konseyi Toplantısı ve Hükümetlerarası Konferansın sonuçları itibariyle müzakerelerin fiilen başlamış olduğunu görüyoruz. Bu gelişme, hükümetin bu ay sonuna kadar tamamlamayı planladığı Uyum Paketinin içerisinde yer alan başta kurumlar vergisinin %30'dan %20'ye indirilmesi; Devlet Yardımlarının Çerçevesi, İzlenmesi ve Denetlenmesi; Mesleki Yeterlilikler Kurumu Kurulması; Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Kurulması gibi düzenlemelerin bir an önce yasalaşmasını elzem kılmaktadır.

Beni sabırla dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Abdülatif Şener'i kürsüye davet ediyorum.